

Konstruktová validita procesů STUDU a VINY

Provedli jsme testování dvou hypotéz (odborných diagnostických konstruktů) Lawrence E. Shapiro, které jsou publikovány v knize Emoční inteligence dítěte a její rozvoj, Portál 1998, strana 65, ohledně problematiky studu a viny.

Popis struktury dat:

- Doba sběru dat: databáze DAP Services a.s. 2007 až 2008
- Forma sběru dat: Internetový snímač DAP Services a.s.
- Věk: 8 až 65 let
- Počty: 8 až 19 let 25 000, 20 až 65 20 000, Celkem 45 000

Oba procesy jsou ve zmíněné publikaci identifikovány pouze pro dětský věk. Dovolili jsme si experimentálně testování hypotéz rozšířit i na věkovou skupinu dospělých díky tomu, že v běžné empirii se oba procesy u dospělých lidí obdobně vyskytují.

STUD – validován slovním objektem **Stydím se**

V publikaci je stud definován jako „Druh extrémních rozpaků, které se objeví, když mají děti pocit, že nejdaly tak, jak to od nich druzí lidé očekávají.“

L.E. Shapiro předpokládá a experimentálně dokazuje, že východiskem objevení se psychického procesu, který je pojmenován jako STUD(Emoční inteligence dítěte a její rozvoj, Lawrence E. Shapiro, Portál, 1998, ISBN:8071782386, 9788071782384), je konfrontace mezi reálným chováním dítěte a známou či očekávanou kvalitou chování, jejíž hodnoty „nastavili druzí lidé“.

Vychází tedy z předpokladu, že dítě musí být schopno jak rozpoznat a uvědomovat si své vlastní chování (kvalitní sebereflexe), tak musí být schopno rozpoznat a uvědomovat si měřítko nastavená „z vnějšího skupinového světa lidí“ (kvalitní posouzení). Z vývojového hlediska by tedy stud byl vázán až na věk, kdy je dítě schopno uvědomování si a hodnocení rozdílů mezi různými druhy chování člověka. V této fázi nebudeme s takovým tvrzením polemizovat, abychom udrželi již tak složitou problematiku na relativně uchopitelné bázi.

V diagnosticko-intervenčním systému Barvy života (dále DIS BŽ) jsou pro zjišťování „vnější realizační skupinové normy a kvality emočního přijetí a hodnocení“ definovány primárně barvy modrá a žlutá, vzájemně spojené do asociačního páru. Klíčovými slovními pojmy pro měření kvality takových vnějškově nastavených pravidel, pak slovní objekty Smím a Nesmím v sociálním subsystému vědomí. Takto komplexní a již integrované sebereflexní posuzování (způsob + význam chování) by mělo být „automatizovaně vkomponováno“ do celkového sebepojetí (Jáství), což v systému DIS BŽ reprezentuje měření centrálního vztažného slovního objektu JÁ

Dochází-li skutečně k takovému sebereflexnímu posuzování v integrovaném vědomí dítěte při reálně probíhajících činech (hodnocení svého chování na základě stanovených norem jinými) a tím k vyvolání nebo nevyvolání procesu studu, měl by být tento „dynamický asociační stereotyp“ při použití DIS BŽ měřitelný. Pokud bychom chtěli diagnosticky odlišovat, zda se proces studu bude více manifestovat tělesnými anebo psychickými projevy, museli bychom k testování hypotézy použít i další dva centrální vztažné slovní objekty Moje tělo a Moje psychika. Pro tento účel pracujeme pouze se slovním objektem Já.

Objekt Já (centrální vztažný objekt vnitřní identity a integrity vědomí = uvědomovaný psychický konstrukt všech čtyř základních subsystémů vědomí) by měl pak vykazovat s objektem Stydím se (topický slovní objekt pro měření procesu či probíhání studu) souvztažnost (korelaci) na úrovni vzniku skupinového jevu (L.E. Shapiro avizuje, že jde o proces vlastní všem dětem).

Kvalitativně číselná hranice souvztažnosti, která v systému DIS BŽ musí být naměřena, aby avizovala, že se skutečně jedná o skupinově druhový jev (probíhá u všech dětí), byla standardizací na velkém vzorku dětí i dospělých (viz popis v úvodu) stanovena na +0,650 pro všechny používané slovní objekty. Nedosahuje-li měření souvztažnosti objektů mezi sebou této číselné hranice, avizuje to proces individualizovaný (vlastní různému počtu jedinců) a ne skupinově druhový (vlastní populaci či věkové skupině jako celku).

Reálně byla systémem DIS BŽ naměřena korelace barvově asociačních profilů mezi objekty Já a Stydím se u dospělé populace +0,6571 a u dětské populace +0,7192. Obě číselné hodnoty toto kritérium tedy splňují, přičemž u dětí je dosaženo vyšší kvality těsnosti či souvztažnosti.

Stud byl systémem DIS BŽ identifikován jako jev skupinově se vyskytující, a to jak u dětí, tak dospělých. Lze tedy uvažovat o tom, že člověk má obecně (bez ohledu na věk) vkomponován proces studu do sebereflektivního hodnocení a lze s ním počítat při jakékoli práci se skupinami jako intervenující proměnnou.

Z provedeného testování hypotézy studu L.E. Shapiro (viz zmíněná publikace) za pomoci techniky CA lze konstatovat, že zmíněný jev je reálně asociačně měřitelný.

VINA – validován slovním objektem Moje vina

Ve zmíněné publikaci je vina definována tak, že „se objevuje, když děti nesplní své vlastní vnitřní normy jednání.“

L.E. Shapiro předpokládá, že východiskem objevení se psychologického procesu, který je pojmenován jako VINA, je konfrontace mezi reálným chováním dítěte a známou či očekávanou kvalitou chování, jejíž hodnoty „si nastavilo dítě samo sobě“.

Vychází tedy z předpokladu, že dítě musí být schopno jak rozpoznat a uvědomovat si své vlastní chování (kvalitní sebereflexe), tak musí být schopno rozpoznat a uvědomovat si měřítko nastavená pro toto chování „sobě samému“ (kvalitní introspekce).

V systému DIS BŽ jsou pro zjišťování poznaných a uvědomovaných měřítek „vnitřního autonomního světa“ definovány primárně barvy zelená a červená vzájemně spojené do asociačního páru. Klíčovými objekty pro měření kvality takových vnitřně nastavených pravidel pak slovní objekty Umím – Neumím v mentálním subsystému a propojením s objekty Chci – Nechci v energetickém subsystému vědomí. Takto komplexní a již integrovaná sebereflektivní introspekce by měla být „automatizovaně vkomponována“ do celkového sebepojetí (Jáství), což v systému DIS BŽ reprezentuje centrální vztažný slovní objekt JÁ.

Dochází-li skutečně k takové sebereflektivní introspekci v integrovaném vědomí dítěte při reálně probíhajících činech (hodnocení svého chování na základě stanovených norem sobě samému) a tím k vyvolání nebo nevyvolání pocitu viny, měl by být tento „dynamický asociační stereotyp“ při použití DIS BŽ měřitelný.

Objekt Já (centrální vztažný objekt vnitřní identity a integrity vědomí = uvědomovaný psychický konstrukt všech čtyř základních subsystémů vědomí) by měl pak vykazovat s objektem Moje vina

(topický slovní objekt pro vyjádření procesu viny) souvztažnost (korelaci) na úrovni vzniku individuálního jevu, který je ovšem také podle L.E. Shapiro vlastní všem dětem.

Kvalitativně číselná hranice souvztažnosti, která v systému DIS BŽ musí být naměřena, aby avizovala, že se skutečně jedná o individuálně druhový jev, byla standardizací (viz vzorek u analýzy objektu Stydím se) stanovena pod +0,200.

Reálně byla systémem DIS BŽ naměřena korelace barvově asociačních profilů mezi objekty Já a Moje vina u dospělé populace +0,0306 u dětí pak +0,1018. Obě číselné hodnoty toto kritérium jasně splňují. Vina tedy byla systémem DIS BŽ jak u dětí, tak u dospělých identifikována jako jev měřitelný, ale ryze individualizovaně specifický.

Vina byla systémem DIS BŽ identifikována jako jev vyskytující se individuálně, a to jak u dětí, tak dospělých. Lze tedy uvažovat o tom, že člověk má obecně (bez ohledu na věk) vkomponován proces viny do sebereflektivně introspektivního hodnocení a lze s ním počítat při práci s jednotlivcem jako ryze individuální intervenující proměnnou.

Z provedeného testování hypotézy viny L.E. Shapiro (viz zmíněná publikace) za pomoci techniky CA lze konstatovat, že zmíněný jev je reálně asociačně měřitelný.

Přehledová tabulka:

Proces	Korelace Já - děti	Korelace Já - dospělí	Typ proměnné
STUD	+0,7192	+0,6571	skupinová
VINA	+0,1018	+0,0306	individuální

Obdobným způsobem lze psychometriky konstruktově validovat jakékoli další slovní objekty, které jsou standardně využívány při snímání technikou CA a k nimž je v databázi společnosti DAP Services a.s. uloženo dostatečně velké množství záznamů barvových trojkombinací.

Na tomto základě je pak možno konstruovat slovně významové faktory (soubory o více slovních objektech zaměřených na specifickou oblast chování jedinců i skupin), které vykazují dostatečně vysokou vnitřní souvztažnost měření (reliabilitu nad 0,95). Tohoto jevu je společností následně využíváno při tvorbě různých specifických produktů (stresový potenciál, adaptační potenciál apod.).